

ארוע מספר 9 | יום שישי ה- 7/12/07 | כז כסלו תשס"ח
בשעה 17:00 במרכז בן-גוריון, קיבוץ שדה בוקר.

"תהילים"

למקהלה ותזמורת

מקהלת האיחוד

תזמורת "קמראטה ירושלים"

סולנית: סיוון רותם (סופראן)

מנצח: רונן בורשבסקי

ביצירות של מרדכי סתר, עודד זהבי ופליקס מנדלסון

- מרדכי סתר - פרקים מתוך "קנטטה לשבת"
- עודד זהבי - "ליהורז", על פי תהילים פרק קל"א, למקהלת נשים ולתזמורת.

- פליקס מנדלסון - "כאייל תערוג על פני מים", על פי פרק מ"ב בתהילים, למקהלה, זמרת סופראן ולתזמורת.

מופע זה מביא לראשונה לפסטיבל "צלילים במדבר" שניים מגופי הביצוע המעולים והבולטים ביותר בארץ: **מקהלת האיחוד** - מקהלה ותיקה שמרבית זמריה הם חברי קיבוצים, ותזמורת קמראטה ירושלים - מן התזמורות הנחשבות והבולטות בארץ, המציגות מבחר של יצירות בהשראת תהילים ושיר השירים.

בראשית המופע מבחר פרקים מתוך "קנטטה לשבת" לארבעה זמרים סולנים, מקהלה ולתזמורת כלי-קשת מאת **מרדכי סתר**. יצירה זו חוברת בשנת 1940, ונחשבת לאחת מן היצירות הגדולות של המוסיקה הישראלית האמנותית. מרדכי סתר משלב כאן בין לחנים מסורתיים של תפילות השבת, בעיקר של יהודי תימן לבין טכניקות רב-קוליות של מסורת המוסיקה המקהלתית באירופה. מקום מיוחד יש לטקסטים של שיר השירים ביצירה זו.

שיר השירים אשר לשלמה: ישקני מנשיקות פיהו כי-טובים דדיך מנין:
לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על-כן עלמות אהבך:
משכני אחרך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך
נזכרה דדיך מנין מישרים אהבך:

(שיר השירים א', 1-4)

הבו ליהנה בני אלים הבו ליהנה כבוד נעז: הבו ליהנה כבוד שמו
השתחוו ליהנה בהדרת-קדש: קול יהנה על-המים אל-הכבוד הרעים
יהנה על-מים נבים: קול-יהנה בכח קול-יהנה בחדר.
(תהילים כ"ט, 1-4)

"ליהורז", על פי תהילים פרק קל"א, למקהלת נשים ולתזמורת מאת **עודד זהבי** מייצגת היטב את סגנונו הלירי של מחברה. היצירה חוברת לזכרו של יהורז, בנו של הפילוסוף אסא כשר, אשר נפל כחייל בעת מילוי תפקידו. לצד הפרק למקהלת הנשים בהשראת פרק תהילים עומד פרק עצמאי, מעין קינה נוגה לתזמורת.

שיר המעלות לדוד יהנה לא-גבה לבי ולא-רמו עיני ולא הלכתי
בגדלות ובגפלאות ממני: אם-לא שניתי ודוממתי נפשי
כגמל עלי אמו כגמל עלי נפשי: יחל ישראל אל-יהנה מעתה ועד-עולם:
(תהילים קל"א)

"כאייל תערוג על פני מים" אופוס 42, על פי פרק מ"ב בתהילים, למקהלה, זמרת סופראן ולתזמורת מאת **פליקס מנדלסון** הוא אחת מיצירות המופת ברפרטואר הרומנטי שהוקדשו לפרקי תהילים. בגאונותו הצליח מנדלסון לתת ביטוי רומנטי ומרגש לתוכן המיוחד של פרק זה. היצירה חוברת באחת מתקופות השיא של פעילותו, כשהיה כבן שלושים, והופיע כנגן, מלחין וכמנצח ברחבי אירופה. מנדלסון באותה תקופה עסק רבות במוסיקה של בך ומכאן בחירתו בצורה של קנטטה לותרנית ובטקסט הלקוח מתהילים.

כאיל תערג על-אפיקי-מים
כן נפשי תערג אליך אלהים:
צמאה נפשי לאלהים לאל חי
מתי אבוא
אראה פני אלהים:

מרדכי סתר, מלחין:

המלחין מרדכי סתר (סטרומינסקי) נולד בשנת 1916 בנובוסיבירסק, רוסיה. עלה לארץ בשנת 1926 והמשיך כאן את לימודי הפסנתר שלו. בשנת 1932 הגיע לפאריס כדי להמשיך ולהתקדם בלימודי המוסיקה שלו. בין מוריו: פול דיוקא ונאדיה בולנז'ה. הוא גם קיבל מספר שיעורים מסטרוינסקי. הוא שב לישראל בשנת 1937 ובאותה תקופה החל להתעצב סגנונו האישי: אלמנטים של מוסיקה מודרנית מערבית עם השפעה של מוסיקת ליטורגיקה יהודית ובעיקר מוסיקה מזרחית ופולקלור יהדות ספרד.

ניתן לחלק את עבודתו של סתר לשלוש תקופות עיקריות: בראשונה כתב בעיקר מוסיקה למקהלות בהשפעת נעימות יהודיות-מזרחיות תוך שימוש בטכניקות קוליות מערביות, כפי שניתן לראות ביצירתו "קנטטה לשבת". התקופה השנייה כוללת בעיקר מוסיקה לכלי נגינה המתבססת על מוטיבים פולקלוריים כמו ב"פרטיטה", סולו לכינור ו"ריסקר" לכלי מיתר. בתקופה השלישית הוא שם דגש על מוסיקה אינסטרומנטלית. בין יצירותיו החשובות: האורטוריה "תיקון חצות", מוסיקה לבלט "יהודית" של להקת המחול של מרתה גרהאם, "בת יפתח" ללהקת המחול בת שבע והסימפוניה "ירושלים" למקהלה וכלי מיתר.

מרדכי סתר זכה בפרסים רבים וביניהם: פרס איטליה (1962), פרס ישראל (1965) ופרס אקו"ם (1983) למפעל חיים. הוא היה יוצר רב השראה וכריזמתי ומורה נערץ, שרבים מן המוסיקאים הפעילים כיום בארץ למדו עימו. סתר נפטר בשנת 1994 בתל-אביב.

עודד זהבי, מלחין:

עודד זהבי נולד בירושלים בשנת 1961. הוא סיים את לימודי המוסמך במוסיקה באוניברסיטת פנסילבניה אצל המלחין ג'ורג' קראמב ואת לימודי הדוקטורט עם המלחינה שילה סילבר. יצירותיו בוצעו על ידי מיטב התזמורות והמנצחים בארץ ובחו"ל, וביניהם: תזמורת בית האופרה של קירוב עם המנצח ואלרי גרגיב, התזמורת הפילהרמונית של לונדון, התזמורת הפילהרמונית הישראלית עם המנצחים אנטוניו פפאנו, לאונרד סלטקין ופרדריק שזלן, אנסמבל שאנטאקליר מסן פרנסיסקו, החלילנים סם בארון ויוג'יניה צוקרמן, נגנית המקלדת מגי קול, וכן כל התזמורות בארץ. על יצירותיו ניצחו גם נועם שריף, מנדי רודן, דוד שלון ז"ל, דיוד פורצלן ועוד.

יצירותיו של זהבי בוצעו בין היתר באולמות מובילים בארה"ב ובאירופה, וזכו לאהדת הביקורת והקהל. עודד זהבי כיהן כמלחין בית בתזמורות רבות, ולזכותו הזמנה של יצירות בכורה רבות. הוא זוכה פרס ראש הממשלה לקומפוזיציה, פרס אנגל, פרס רוזנבלום לאומנויות הבמה, פרס לנדאו של מפעל הפיס ושני פרסי נוצת הזהב של אקו"ם; כמו-כן זכה בתחרויות בינלאומיות להלחנה בספרד ובארה"ב.

זהבי כתב מספר רב של פסי קול לסרטים, מוסיקה להצגות, מופעי מחול ובמה, וכן שיתף פעולה כמעבד עם דייוויד ברוזה, נורית גלרון, יוסי בנאי ז"ל, אריק לביא ז"ל, יואב יצחק, אלי לוזון ואחרים. שלושה פרויקטים מרכזיים שלו בתחום הזמר הישראלי הם: "קלאסי ישראלי" - תקליטור בהפקה משותפת של רשת ג' ושל התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור; "שיר ארץ" - תקליטור ובו שירים נשכחים מראשית ימי המדינה; ו"עמוק בלילה" - שירים לא ידועים של אלכסנדר (סשה) ארגוב.

זהבי מכהן כפרופסור חבר באוניברסיטת חיפה, בה הקים את החוג למוסיקה. הוא נשוי לקרן, נגנית כלי הקשה, ואב לדן וטל.

הקאמרטה הישראלית ירושלים:

הקאמרטה הישראלית ירושלים נוסדה על ידי פרופסור אבנר בירון, בשנת 1984 ברחובות. התפתחותה היתה מהירה, בין השאר הודות לקליטת נגנים עולים מברית המועצות לשעבר בראשית שנות ה-90. באמצע שנות ה-90 עברה התזמורת לירושלים עקב הקשיים הכספיים של עיריית רחובות.

בירושלים הגדילה התזמורת את מספר מנוייה ואת מספר סדרות הקונצרטים שלה. מיום היווסדה נהנית התזמורת מהתלהבות הקהל ומהערכת המבקרים. רמתה המוזיקלית הגבוהה הוציאה לה מוניטין בארץ ובעולם.

התזמורת מקיימת יותר מ-100 קונצרטים בשנה, ביניהם קונצרטים מיוחדים בערי שדה בישראל, כמו גם תוכניות חינוכיות בירושלים וברחבי הארץ. הקאמרטה הוזמנה להופיע בחו"ל, באולמות קונצרטים מן הידועים בעולם, ביניהם הקונצרטהאוס באמסטרדם, הגוונדהאוס בלייפציג ועוד. התזמורת קיימה מסעות קונצרטים רבים ברחבי תבל. בין היתר באלסקה. מסע הופעות בסין, נערך במסגרת חילופי תרבות בין ישראל לסין.

נוסף לפרויקטים חינוכיים בשיתוף משרד החינוך והאקדמיה למוזיקה בירושלים, המביאים נגנים שונים מן התזמורת אל כיתות בתי ספר, לאחר הכנה מתאימה של התלמידים, מאמצת התזמורת קונסרבטוריונים למוזיקה ועורכת בהם סדנאות וקונצרטים.

התזמורת נהגה לקיים חזרות רבות בשכונה ירושלמית וחזרות אלה משכו למקום הרבה ילדים סקרנים. במקום להרחיקם, ראה בכך אבנר בירון הזדמנות לקרב את הילדים למוזיקה. הוא הזמין את המעוניינים לשמוע את החזרות ואף חילק חליליות לאלה שרצו בהן. חלק מילדים אלה לומדים כיום נגינה בחליליות ומגלים עניין במוזיקה.

אבנר בירון יזם תוכנית שימור של מוזיקה משל מלחינים, שעלו ארצה בשנות השלושים והארבעים של המאה ה-20. רבות מיצירות אלה לא הגיעו לכלל ביצוע, או שבוצעו פעם יחידה ונשכחו. הקאמרטה הישראלית ירושלים בניצוחו של בירון נרתמה למפעל החייאתן של יצירות אלה באמצעות קיטלוג, ביצוע והקלטה לאורך שנים.

בשנת 2006 נקלעה התזמורת לקשיים כלכליים בגין הפחתת תקציבי התמיכה. ועדה בראשות מר יעקב פרי מונתה כדי לבחון את אפשרות איחוד הקאמרטה עם התזמורת הסימפונית של רשות השידור. הועדה קבעה כי הקאמרטה חייבת להמשיך בדרכה העצמאית והייחודית. עוד קבעה ועדת פרי כי "לקאמרטה פוטנציאל להיות התזמורת הקאמרית הייצוגית של מדינת ישראל"

מקהלת האיחוד:

מקהלת האיחוד נוסדה בשנת 1955 על-ידי המלחין והמנצח יהודה שרת. האיש שהטביע את חותמו על "מקהלת האיחוד" והפך אותה לאחת המקהלות המצטיינות בישראל, הוא פרופ' אבנר איתי, שתחת שרביטו עבדה המקהלה במשך שלושים וחמש שנים. כיום מנהלה המוזיקלי ומנצחה הוא רונן בורשבסקי.

המקהלה מונה חמישים זמרים זמרות, רובם חברי קיבוצים, הבאים מכל רחבי הארץ, אחת לשבוע, לתל-אביב ליום חזרות מרוכז.

מידי שנה מוזמנת המקהלה לבצע יצירות על-ידי התזמורות המובילות בארץ ("התזמורת הפילהרמונית", "התזמורת הקאמרית הישראלית", "התזמורת הקאמרית הקיבוצית", "תזמורת חיפה", "תזמורת רשות השידור - ירושלים" ועוד).

המקהלה הופיעה תחת שרביטם של המנצחים: זובין מהטה, ג'יימס לוויין, דניאל ברנבוים, ג'ורג' שולטי, קורט מאזור, גרי ברתני, מנדי רודן, לסלו הלטאי, נועם שריף, יואב לתמי, אבי אוסטרובסקי, סטנלי ספרבר, אורי סגל, דורון סלומון, סטפן פרקמן, פרידר ברניוס, אבנר איתי, יעל תבורי, רון זרחי ורון בורשבסקי.

חוב שנותיה התרכזה המקהלה בביצוע יצירות יהודיות וישראליות, וחבריה רואים עצמם כשגרירה של המוזיקה היהודית והישראלית על כל גווניה בארץ ובעולם.

"מקהלת האיחוד" חברה בארגוני הבינלאומיים I.F.C.M ו-EUROPA CANTAT. במסגרת ה-EUROPA CANTAT השתתפה המקהלה בשבעה פסטיבלים, ובמסגרת ה-I.F.C.M נטלה חלק בפסטיבל 'יוקרתי' באוסטרליה. כמו כן ערכה המקהלה במהלך השנים מסעות קונצרטים במרבית ארצות אירופה, בקנדה, בארצות-הברית ובניו-זילנד.

מקהלת האיחוד מבצעת יצירות ממיטב הרפרטואר האירופי, מפלסטרינה ועד פנדרצקי, הן יצירות א-קפלה והן יצירות אורטוריות. דגש מיוחד מושם על מוזיקה ישראלית ויהודית, והמקהלה אף זכתה בפרס על ביצוע יצירות אלו. כמו כן מבצעת המקהלה שירי עדות ממסורות שונות ושירי-עם מעובדים למקהלה.

רוֹנן בורשבסקי, מנצח:

רוֹנן בורשבסקי הינו בוגר האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בתל-אביב ובירושלים (תואר אמן) אצל פרופ' נועם שריף ופרופ' מנדי רודן. כיום משמש כמנהל המוסיקלי של "מקהלת האיחוד"; "האופרה הנוודדת" (מבצעת אופרות קאמריות מקוריות); "האנסמבל הקאמרי", ירושלים; "המקהלה הפילהרמונית", תל-אביב; "מקהלת אורטוריו" ירושלים; וכמנצח עמית במקהלת "זמרי פילהרמוניה". הוא מרבה להופיע עם תזמורות בארץ, ביפן ובאירופה.

רוֹנן בורשבסקי זכה בשנת 1998 במקום השלישי בתחרות הניצוח היוקרתי ע"ש ניקולאי מלקו, אשר נערכה בדנמרק, וזאת חודשים ספורים לאחר שזכה במדליית הארד בתחרות הניצוח של טויקו, בה היה צעיר המשתתפים.

בשנת 1996 השתתף בורשבסקי בקורס הניצוח היוקרתי של פסטיבל טנגלווד הנודע, תחת שרביטו של מאסטרו סייג'י אוזווה והתזמורת הסימפונית של בוסטון.

בעונות 1994-1995 שימש בורשבסקי כמנצח הבית של "התזמורת הסימפונית", תל-אביב, וכן כמנצח משנה למאסטרו סטיבן סלואן בבית האופרה של לונג-ביץ' (ארה"ב), בהפקה של האופרה "בוריס גודונוב" מאת מוסורגסקי.

סיון רותם, זמרת:

זמרת הסופראן סיון רותם, מככבת על מיטב הבמות בארץ ובחו"ל והשתתפה בקונצרטים רבים עם טובי המנצחים בעולם. בין היתר הופיעה עם זובין מהטה והתזמורת הפילהרמונית הישראלית ב"חליל הקסם" בבימויו של ג'ונתן מילר, כמו גם ב"חלום ליל קיץ" של מנדלסון, ב"כרמן", ב"אימפרסוריו" של מוצרט וב"טאנגוס ארגנטיניים".

באופרה הישראלית החדשה הופיעה ב"לה בוהם", ב"אורפאו ואורידיצה", ב"כך עושות כולן", ב"וורתר", ב"אלקטרה", וב"דון פסקואלה". כיכבה כווילטה ב"לה טרוויאטה" וסוזנה ב"נישואי פיגרו" באופרה של סיאטל, כמזוטה ב"לה בוהם" ורוזלינדה ב"עטלף" עם האופרה של סן חוזה. הופיעה בפסטיבל האופרה בסבובלינה שבפינלנד, ושרה עם התזמורת הסימפונית של לוס אנג'לס, סן דיאגו, סן חוזה, יוטה, וונקובר, קנדה, בוכום, גרמניה, קראקוב פולין, התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור, תזמורת סימפונית חיפה, התזמורת הקאמרית הישראלית, הקאמרית הקיבוצית, סינפונט רעננה וסינפונייטת באר-שבע.

סיון רותם הגישה רסיטלים בסן פרנסיסקו, מדריד, סביליה, ווינה, גראץ ובטלוויזיה הממלכתית האוסטרית. תקליטור בכיכובה ובליווי התזמורת הסימפונית חיפה, "ציפור המלחמה" של אהרון חרל"פ, הופק על-ידי חברת הליקון. היא הופיעה במיטב הפסטיבלים כפסטיבל ישראל, כפר-בלום, אבו-גוש ופסטיבל "שלושת הדתות" בספרד. הרפרטואר העשיר שלה כולל עשרות אורטוריות, קנטטות, מיסות, מוסיקה ישראלית, מוסיקה בת זמננו, מוסיקה ספרדית, דרום אמריקאית ולאדינו.

היא זכתה בפרסים בתחרויות זימרה בינלאומיות בברצלונה, ובניו-יורק כמו גם בפרס הראשון בתחרות "האמן הצעיר" של קול ישראל. לאחרונה הופיעה עם דיוויד ברזזה, יוסי בנאי וסינפונט רעננה ב"לילות ספרד", כאלווירה ב"דון ג'ובאני" עם התזמורת הסימפונית חיפה בניצוח נעם שריף, בקטעי לאדינו ב"פסטילאדינו" עם התזמורת הסימפונית י-ם, רשות השידור בעיבודו וניצוחו של שמעון כהן, וב"רקוויאם לחבר" של פרייזנר עם התזמורת הסימפונית חיפה, יצירה שחברה לזכרו של במאי הסרטים הפולני הנודע קישלובסקי.

סיון רותם נולדה בבואנוס איירס. היא החלה את הכשרתה המוסיקאלית בנגינה בכינור והינה בוגרת החוגים לאנגלית ולספרות כללית באוניברסיטת חיפה והאקדמיה למוסיקה באוניברסיטת תל אביב בהדרכתה של מירה זכאי.